

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ödül ve Ceza Kullanımına İlişkin Görüşleri

Pre-School Teachers' Opinions on Award and Punishment

Tuğçe GÜZELYURT¹, Fidan TOK², Çiğdem TÜMAS³, Şuhade URUĞ⁴

Geliş Tarihi/Received: 22/08/2018 Kabul Tarihi/Accepted: 10/09/2019 Yayın Tarihi/Published: 15/10/2019

Özet: Okul öncesi eğitimin yaygınlaşması ile okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden öğrenci sayısı da artmaktadır. Sınıflardaki öğrenci sayısının artmasıyla sınıf yönetimini zayıflatacak davranışların azaltılması ya da istendik davranışların kazandırılması için öğretmenlerin kullandıkları sınıf yönetim stratejileri farklılaşmaktadır. Sınıf yönetiminin en önemli paydaşı öğretmenlerdir. Öğretmenlerin kullandıkları stratejiler olumlu veya olumsuz durumlara göre değişmektedir. Sınıf yönetim stratejilerinden en çok kullanılan yöntemler ödül ve cezadır. Öğretmenlerin kullandığı ödül veya ceza gibi sınıf yönetim stratejileri çocuğun yaşamında kalıcı olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Çocuğa istendik davranışların kazandırılabilmesi için öğretmenlerin sınıf yönetimi stratejilerinin kullanımı hakkında yetkin olması gerekmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim stratejilerine, ödül ve ceza kullanımına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Şırnak ilinin, Silopi ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 41 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme formuyla toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Sonuç olarak okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim stratejileri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte sınıflarında uyguladıkları ödül ve ceza yöntemlerinin iç motivasyonu ve kalıcı öğrenmeyi engellediği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Yönetim Stratejileri, Okul Öncesi Eğitim, Ödül ve Ceza, Öğretmen Görüşü.

Abstract: With the spread of pre-school education, the number of students attending pre-school education institutions is increasing. In order to reduce the behaviors that will weaken the classroom management with the increasing number of students, the classroom management strategies used by the teachers are differentiated. Teachers are the most important stakeholders of classroom management. The strategies used by the teachers vary according to the positive or negative situations. Classroom management strategies such as the reward or punishment used by the teachers can have lasting negative effects on the child's life. Teachers need to be competent about the use of classroom management strategies in order to give the child the desired behavior. In accordance with this information, the aim of the study is to determine awareness levels of preschool teachers about class management strategies, reward and punishment. The study group of this research consists of 41 pre-school teachers employed in the 2018-2019 school year in Silopi, Şırnak, Turkey. Interviews were used to collect data for the study. The data were analyzed with descriptive analysis technique and content analysis technique. As a result, it was determined that preschool teachers do not have enough knowledge about classroom management strategies. At the same time, their reward and punishment methods are thought to obstruct internal motivation and permanent learning.

Keywords: Classroom Management Strategies, Pre-School Education, Reward and Punishment, Teacher Opinion.

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Güzelyurt, T., Tok, F., Tümas, Ç., & Uruğ, Ş. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ödül ve Ceza Kullanımına İlişkin Görüşleri, *Temel Eğitim Dergisi*, 1(4), 21-28.

¹ Öğr. Gör.; Silopi Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Şırnak Üniversitesi, tugce.guzelyurt@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6577-8257

² Silopi Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Şırnak Üniversitesi, fidantok1998@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2336-4641

³ Silopi Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Şırnak Üniversitesi, cigdem.timas2000@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3694-8413

⁴ Silopi Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Şırnak Üniversitesi, suheda.urug@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5569-3893

1. Giriş

Okul öncesi dönem çocuğun çevresinden üst düzeyde etkilendiği dönemdir. Bu dönem de çocuk; aile, okul, arkadaş grubu gibi sosyal çevrelere dâhil olmakta ve bu çevrelerden etkilenmektedir (Tümkiye ve Gülaçtı, 2014). Çocuğun aileden sonra dâhil olduğu kapsamlı çevre okuldur. Okulun yapısında bulunan arkadaşlar, eğitim ortamı, program gibi birçok faktör çocuğu etkilemektedir (Özdoğan, 2001). Bu faktörlerden biri de öğretmenin sınıf yönetim stratejileridir. Öğretmenlerin en sık kullandığı stratejiler arasında ödül ve ceza yöntemi yer almaktadır (Akgün, Yarar ve Dinçer, 2011).

İnsanların davranışlarının biçimlenmesi sürecinde etkili olan ilk kavramlar ödül ve cezadır. Tüm bireyler, doğduğu andan başlanarak aile, eğitim kurumları, akrabalar, iş ortamı gibi sosyal çevrelerinde olumlu davranışları sonrasında ödül almakta ve olumsuz davranışları sonunda ceza almaktadır (Sarıtaş, 2003; Yiğit, 2003).

Çocuklar çok uzun süre konsantrasyonları bozulmadan aynı alıştırmaı severek tekrarlayabilmekte ve başarıya ulaştıklarında bu durum onları içsel olarak motive etmektedir. Yaşamda yeni zenginliklere eriştikçe ödül gibi zevkleri bir yana koyabilmektedirler. Altın yıldızlar ya da not gibi dışsal ödüller ise çocuğun odaklanmasını engelleyebilir. Eğer çocuk bir şeyleri yapmak için gerçekten motive olmamışsa, dışsal ödüller çocuğun bunu o an için ya da çok kısa bir süreliğine yapmasını sağlayabilir (Bolat, 2016). Ancak uzun süreli düşünüldüğünde tüm bu dışsal ödüller çocukların bilişsel işleyişlerini, yaratıcılıklarını ve sosyal davranışlarını olumsuz yönde etkilemekte ve problem davranışlarını engelleyememektedir (Buz ve Ülküer, 1988). Çocuklara uygun bir öğrenme çevresi hazırlandığında, bu onların içsel güdülenmelerini artırarak, dışsal ödüle ihtiyaçları olmadan yoğun bir konsantrasyonla etkinliklere odaklanmalarını sağlamaktadır (Uysal, Altun ve Akgün, 2010).

Ceza, bireyin yaptığı istenmedik davranış sonunda davranışın tekrarlanmaması için başka birinin bireyi istemediği bir duruma dâhil etmesi ya da bireyin istediği bir durumdan mahrum bırakmasıdır (Sadık, 2004). Bu durumda ceza bireyler için kaygılandırıcı bir durum oluşturmakta ve birey cezadan korkması, kaygılanması nedeniyle davranışı sergilememektedir (Şentürk ve Oral, 2008). Fakat ödülde olduğu gibi birey cezaya alışmakta ve istenmeyen davranışı yapmaktadır. Bu durum cezanın da bir süre sonra etkisini kaybettiğini göstermektedir (Ölçer, 2006).

Her davranışında ödüllendirilmiş ya da istediği durumlardan mahrum bırakılmış çocuklar sosyal ilişkilerin de pazarlık yapmaya başlamaktadır. Bu durum ödülün araç olmaktan çıkıp bir amaca dönüşmesi anlamına da gelmektedir. Sürekli ödüllendirilen ya da cezalandırılan çocuk hırslı, inatçı, doyum yaşayamayan ve değerleri önemsemeyen birey olabilmektedir (Bulut ve İflazoğlu, 2007). Bu durum eğitim ortamında öğretmenlerin kalıcı öğrenmeler sağlaması ve çocukların iç motivasyonun desteklenmesi için doğru sınıf yönetimi stratejilerini bilmesi ve kullanması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Çelik, 2002; Dinçer ve Akgün, 2015; Öztürk ve Gangal, 2016; Uyanık Balat, 2011).

Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim stratejilerinin, ödül ve ceza kullanımına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesidir. Bu araştırma kapsamında ortaya konacak sonuçların göreve yeni başlayan okul öncesi öğretmenlerine ve iletişim kurma, ortak dili kullanma konusunda dezavantajlı bölgelerde çalışan okul öncesi öğretmenlerine rehber olması ve araştırmacıları yeni sınıf yönetim stratejilerine yönelik güncel araştırmalar yapmaya teşvik etmesi yönünden katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim stratejileri ve ödül-ceza kullanıma yönelik bilgilerinin alanyazına uygunluk düzeyi nedir?

2. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma, okul öncesi dönemde kullanılan sınıf yönetim stratejilerini ve ödül ve ceza kullanımını öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni ile yürütülmüştür. Olgu bilim deseni farkında olunan ancak derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır. Olgu bilim çalışmalarında belli bir olguya yönelik bireysel algıların ya da bakış açılarının ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015).

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubunun seçiminde önce kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yoluyla 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Şırnak ilinin, Silopi ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere ulaşılmıştır. Çalışma grubunu gönüllü olan 41 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyeti kadın (f=40) ve erkektir (f=1). Öğretmenler 20-25 yaş (f=22), 26-30 yaş (f=12), 31-35 yaş (f=3), 36-40 yaş (f=1) ve 41-üstü yaş (f=2) aralığındadır. Öğretmenler ön lisans (f=16) ve lisans (f=25) eğitimi almıştır. Öğretmenler 0-3 yıl (f=29), 4-6 yıl (f=9) ve 7-10 yıl (f=3) arası mesleki deneyime sahiptir. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Okul öncesi öğretmenlerinin demografik özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	40	97.56
	Erkek	1	2.43
Yaş	20-25	22	53.65
	26-30	12	29.26
	31-35	3	7.31
	36-40	1	2.43
	41 ve üstü	2	4.87
Eğitim	Ön lisans	16	39.02
	Lisans	25	60.97
Mesleki Deneyim	0-3	29	70.73
	4-6	9	21.95
	7-10	3	7.31

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplamak için öncelikle araştırma konusuna yönelik alanyazın taranmış ve araştırmacılar tarafından görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda demografik özelliklere yönelik 4 soruya ve ödül-ceza kullanımına yönelik 3 soruya yer verilmiştir. Veriler toplanmadan önce 10 okul öncesi öğretmeniyle pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sonrası öğretmenlerin yanıt verirken zorluk yaşadığı "Uyguladığınız ödül ve ceza yöntemleri nelerdir?" sorusu ayrı sorular olarak belirlenmiştir. Böylelikle demografik özelliğe yönelik 4 soru ve ödül-ceza kullanımına yönelik 4 soru olmak üzere görüşme formunun son şekli verilmiştir. Son şekli verilmiş görüşme formu Silopi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü izniyle okul öncesi öğretmenlerine uygulanmıştır. Görüşmeler esnasında, etik kurallar gereği okul öncesi öğretmenlerinin isimleri Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1.Sınıf yöntemini sağlamak için kullandığınız yöntemler nelerdir?
- 2.Ödül ve ceza kullanımı hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 3.Uyguladığınız ödül yöntemleri nelerdir?
- 4.Uyguladığınız ceza yöntemleri nelerdir?

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz tekniğinde veriler önceden belirlenen temalar veya görüşme soruları çerçevesinde sunulmaktadır. Katılımcıların konuya açıklık getirecek görüşlerini yansıtmak için doğrudan alıntılara yer verilmektedir (Büyüköztürk vd., 2015). Araştırma kapsamında görüşme soruları temel alınarak tema belirlenmiştir. Katılımcıların araştırma sorularına yönelik görüşleri içerik analizi tekniğiyle analiz edilerek alt temalar belirlenmiştir. İçerik analizi, elde edilen verilerin ilişkilendirilmesi, gruplandırılması ve yorumlanmasıdır (Büyüköztürk vd., 2015). Araştırma kapsamında veriler araştırmacılar tarafından incelenmiş ve benzer olan görüşler bir araya getirilerek alt temalar oluşturulmuştur. Belirlenen alt temaların güvenilirliğini tespit etmek amacıyla bir alan uzmanı daha verileri inceleyerek alt temalar belirlemiştir. Araştırmacıların ve alan uzmanının belirledikleri alt temalar arası tutarlılığı belirlemek amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü (Güvenirlilik= Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)) kullanılmıştır. Alt temalar arasında .78'lik tutarlılık olduğu belirlenmiştir. .70 ve üstü orana sahip alt temaların güvenilir kabul edildiği bu formül araştırmada belirlenen alt temaların güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Belirlenen tema ile alt temalar tablolarda gösterilmiş ve frekansları (f)

belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcıların görüşlerini özetleyen bazı cümleler doğrudan alıntılarla sunulmuştur.

2. Bulgular

TEMA 1: Sınıf Yönetim Stratejileri

Araştırmada öğretmenlere yönlendirilen “Sınıf yöntemini sağlamak için kullandığınız yöntemler nelerdir?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri bu başlık altında toplanmıştır. Bu temaya ilişkin alt temalar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Sınıf yönetim stratejilerine yönelik bulgular

	f	%
Ödül verme (Sticker, aferin, saçını okşama vb.)	15	36.58
Ceza (Mahrum bırakma, düşünme köşesi, bekleme vb.)	10	24.39
Öğrencilerle birlikte sınıf kurallarını belirleme	6	14.63
Sözlü olarak uyarma	5	12.19
Oyun yöntemi	3	7.31
Öğrenciye sorumluluk verme	1	2.43

Tablo 2’de okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları sınıf yönetim stratejilerine ilişkin tema ve alt temalar yer almaktadır. Öğretmenler ödül verme (f=15), ceza verme (f=10), öğrencilerle birlikte sınıf kuralı belirleme (f=6), sözlü uyarma (f=5), oyun yöntemi (f=3) ve öğrenciye sorumluluk verme (f=1) stratejilerini kullanmaktadır. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Ödül olarak ellerine yıldız çizerim. Bazen aferin diyorum. Ceza kullanmıyorum ama uygun davranmadıklarında düşünmeleri için kenara alıyorum.” (Ö8)

“Zaten ne desem anlamıyorlar ben de yaramazlık yaptıklarında anlasınlar diye sesimi yükseltiyorum.” (Ö13)

“Doğru davranış gösterenlere gün içinde sticker veriyorum. Bu davranışları yapmayan öğrencilerime sticker vermiyorum. Sticker almak için uygun davranmaya başlıyorlar.” (Ö34)

TEMA 2: Ödül ve Ceza

Araştırmada öğretmenlere yönlendirilen “Ödül ve ceza kullanımı hakkında ne düşünmektesiniz?” sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri bu başlık altında toplanmıştır. Bu Temaya ilişkin alt temalar Tablo3’te verilmiştir.

Tablo 3: Ödül ve ceza hakkında öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular

	f	%
Ödül davranışın kazanılmasında etkilidir	31	75.6
Ceza sadece şiddet değildir, kullanılabilir	21	51.21
Bekleme, ara verme, oyundan çıkarma gibi yöntemler kullanılabilir	10	24.39
Ceza kullanılmamalıdır	6	14.63
Ödül ve ceza davranışın kalıcı olmasını engeller	2	4.87

Tablo 3’te okul öncesi öğretmenlerinin ödül ve ceza hakkındaki görüşlerine ilişkin tema ve alt temalar yer almaktadır. Öğretmenler ödülün davranış kazandırılmasında etkili olduğunu (f=31), cezanın sadece şiddet olmadığını ve kullanılabilineceğini (f=21), Bekleme, ara verme, oyundan çıkarma gibi yöntemler kullanılabilineceğini (f=10), cezanın kullanılmaması gerektiğini (f=6) ve ödül ile cezanın davranışın kalıcı olmasını engellediğini belirtmiştir. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Ödül veriyorum motive ediyor. Ama ceza çocuğu olumsuz etkiliyor. Okuldan soğumasına bile neden oluyor. Belki anlasın diye bir süre oyundan çıkartılabilir.” (Ö11)

“Ceza dövmek demek değil. İsteddiği şeyden mahrum bırakabiliriz. Yaptığını öder. Desteklemek için ise küçük hediyeler veriyorum.” (Ö14)

"Biz yetişkinler bile ödül olduğunda birçok şeyi yapıyoruz. Çocukların sevdiği şeyleri verdiğimde beni daha çok dinliyorlar." (Ö26)

TEMA 3: Kullanılan Ödül Yöntemleri

Araştırmada öğretmenlere yönlendirilen "Uyguladığınız ödül yöntemleri nelerdir?" sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri bu başlık altında toplanmıştır. Bu Temaya ilişkin alt temalar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin kullandığı ödül yöntemlerine yönelik bulgular

	f	%
Sembolik ödül (Sticker, gülen yüz, yiyecek, materyal vb.)	28	68.29
Olumlu pekiştirici (Sarılma, aferin, tebrik ederim vb.)	6	14.63
Simgesel ödül (5 olumlu davranış sonrası 1 kalem hediye alması vb.)	3	7.31

Tablo 3'te okul öncesi öğretmenlerinin kullandığı ödül yöntemlerine ilişkin tema ve alt temalar yer almaktadır. Öğretmenler sticker, gülen yüz gibi sembolik ödüller kullandığını (f=28), sarılma, aferin, tebrik ederim gibi olumlu pekiştirici kullandığını ve 5 olumlu davranış sonrası 1 kalem hediye alması gibi simgesel ödül verdiğini (f=3) belirtmiştir. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

"Gülen yüzlerim var her olumlu davranışta veriyorum. Bazen saçını okşuyorum ya da aferin diyorum." (Ö38)

"Davranış panomuz var. 5 defa gülen yüz alana bir kalem hediye ediyorum." (Ö40)

TEMA 4: Kullanılan Ceza Yöntemleri

Araştırmada öğretmenlere yönlendirilen "Uyguladığınız ceza yöntemleri nelerdir?" sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri bu başlık altında toplanmıştır. Bu Temaya ilişkin alt temalar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenlerin kullandığı ceza yöntemlerine yönelik bulgular

	f	%
İkinci tip ceza (Oyundan çıkarma)	18	43.9
Ara verme-Time out (Düşünme köşesine gönderme)	17	41.46
Birinci tip ceza (Sözel olarak uyarma, kızma, bağırma)	4	9.75

Tablo 3'te okul öncesi öğretmenlerinin kullandığı ceza yöntemlerine ilişkin tema ve alt temalar yer almaktadır. Öğretmenler oyundan çıkarma gibi ikinci tip ceza verdiğini (f=18), ara verme, düşünme köşesine gönderme (f=17) kullandığını ve sözel olarak uyarma, kızma gibi birinci tip ceza (f=4) kullandığını belirtmiştir. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

"Yaramazlık yaptıklarında 1 tur oyun oynatmıyorum." (Ö3)

"Kaos olduğunda bağırıyorum dinlesinler diye. Bir öğrenci uygun davranmıyorsa düşünme köşesi var. Orda düşünmesini, özür resmi yapmasını istiyorum." (Ö38)

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi öğretmenlerinin ödül ve ceza kullanımına yönelik görüşlerinin incelendiği bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejilerinden ödül ve cezayı sıklıkla kullandığı, oyun yöntemi ve öğrenciye sorumluluk verme yöntemini en az kullandığı belirlenmiştir. Bu durum okul öncesi öğretmenlerinin etkili olmayan sınıf yönetimi stratejilerini daha çok, etkili olan sınıf yönetimi stratejilerini daha az kullandığını ortaya koymaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin etkili olan oyun ve sorumluluk verme yöntemleri çok az kullanılması okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejileri konusunda yeterince bilgiye sahip olmadığını düşündürmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda uygun yöntemleri seçmemesinin öğretmenlerin 0-3 yıl arası deneyime (f=29) sahip olmasından yani mesleki deneyimlerinin az olmasından ve çocuklarla ortak iletişim dili olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar benzer şekilde öğretmenlerin etkili olmayan sınıf yönetimi stratejilerini daha çok kullandığını bu durumun öğretmenlerin bilgi ve deneyiminin eksik olmasıyla doğru orantılı olduğunu ortaya koymuştur (Akgün, Yazar ve Dinçer, 2011; Bolat, 2016; Uyanık Balat, 2011).

Okul öncesi öğretmenlerinin ödül ve ceza kullanımına yönelik görüşleri incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu ödülün ve cezanın kullanılabilirliğini belirtmiştir. Ödül ve ceza çocuklar için dış motivasyon kaynağıdır. Bu nedenle kalıcı öğrenmenin önünde bir engeldir. Bu stratejilerin çok kullanılması durumunda çocukta olumsuz süreçlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Bulut ve İflazoğlu, 2007; Buz ve Ülküer, 1988; Yiğit, 2003).

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin sembolik ödüllere sık sık başvurdukları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları bu yöntem çocukların iç motivasyonundan önce dış motivasyonunu desteklemeye yönelik bir araçtır. Bu yöntemin sıklıkla kullanılması ödülün araç olmaktan çıkıp amaç olmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte çocukların severek iç motivasyonla yaptıkları davranışların sürekli ödüllendirilmesi iç motivasyonu ortadan kaldırarak dış motivasyonla yapılan bir davranışa dönüşmesine neden olabilmektedir. Benzer şekilde Bolat (2016) *Beni Ödülle Cezalandırma* isimli kitabında çocukların severek yaptığı davranışı bir ödülle koşullandırdıktan sonra ödülün aşamalı olarak azaltılması ve ödülün tamamen ortadan kaldırılması sonucu çocukların ödül olmadan severek yaptıkları davranışı artık yapmak istemediklerini belirtmiştir. Bu durum ödülün kalıcı öğrenme için etkili olmadığını ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalar ödülün sık sık kullanılmasının bir süre sonra davranışın kalıcı olarak öğrenilmesini engellediğini ve ödülün amaç olmasına neden olduğunu ortaya koymuştur (Bolat, 2016; Buz ve Ülker, 1998; Yiğit, 2003).

Araştırma kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin ödül yöntemi kadar ceza yöntemini de kullandığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin en sık kullandığı cezalar; oyundan çıkarma ve düşünme köşesine göndermedir. Bu durum çocuğun temel hakkı olan oyun hakkından mahrum bırakma olması nedeniyle çocukta olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Çocuğu yaptığı davranış sonucu cezalandırmak yerine davranış olmadan önce birlikte davranışların sorumluluklarını almasına yönelik yöntemler belirlemenin daha etkili bir yöntem olacağı düşünülmektedir. Böylelikle çocukları cezalandırılmak yerine çocuklara sorumluluk duygusu verilmiş olacaktır. Bununla birlikte çocukların temel haklarından biri olan oyun hakkının engellenmesinin de önüne geçilecektir. Benzer şekilde Sadık (2004) cezanın çocuk üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ve oyundan çıkarmanın çocuğun haklarının elinden alınması olması nedeniyle ilerleyen yaşlara taşınacak sorunlar oluşturabileceğini belirtmektedir.

Sonuç olarak okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim stratejileri konusunda davranışsal yaklaşımın temelinde ve güncel olmayan yöntemleri kullandıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte sınıflarında uyguladıkları ödül ve ceza yöntemleri iç motivasyonu ve kalıcı öğrenmeyi engelleyebilmektedir. Çocuk ve öğretmen arasında ortak bir iletişim dilinin olmaması da öğretmenlerin uygun olmayan sınıf yönetim stratejilerini tercih etmelerinde etkili olan nedenlerden biridir. Bu bağlamda çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetim stratejileri ve ödül-ceza kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda öneriler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- Okul öncesi öğretmenlerine sınıf yönetim stratejilerine yönelik hizmet içi eğitim verilebilir.
- Okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerine verilen sınıf yönetimi dersinin kapsamı yeni yöntem ve tekniklerle güncellenebilir.
- Davranışçı yaklaşımın bırakıldığı yapılandırmacı yaklaşımın kabul edildiği eğitim sisteminin içeriğinde davranışçı yaklaşımın ortaya koyduğu ödül ve ceza yöntemleri yerine yapılandırmacı yaklaşımın ortaya koyduğu sınıf yönetim stratejilerine yer verilebilir. Bu yöntemler Okul Öncesi Eğitim Programı'nda kapsamlı olarak anlatılabilir.
- Ortak iletişim dili olmayan çocukların olduğu sınıflarda öğretmenlerin çocuklarla nasıl iletişime geçeceğine, hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağına yönelik alan uzmanları araştırmalar yapabilir.

Kaynaklar

- Akgün, E., Yarar, M. ve Dinçer, Ç. (2011). Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3), 1-9.
- Bolat, Ö. (2016). *Beni ödülle cezalandırma*. Doğan Kitap.
- Bulut, M. S. ve İflazoğlu, A. (2007). Anasınıfı öğretmenleri ile öğretmen adaylarının sınıfta karşılaştıkları problem davranışlar ve bu davranışlara yönelik geliştirdikleri stratejiler: nitel bir çalışma örneği. *Avrupa Birliği Sürecinde Okul Öncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği Sempozyum Kitabı*, N. Aral ve B. Tuğrul (Ed.). Ankara: Ya-Pa Yayınları.
- Buz, S. ve Ülküer, N. S. (1988). 5-6 yaş arasındaki çocukların ana-babalarının ödüllendirme ve cezalandırma yöntemleri. *Eğitim ve Bilim*, 12(69).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, V. (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Dinçer, Ç. ve Akgün, E. (2015). Okul öncesi öğretmenleri için sınıf yönetimi becerileri ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177).
- Miles, M. B., Huberman, A. M., Huberman, M. A., ve Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Ölçer, S. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen çocuk etkileşimi. Y.D. Ertürk, A. A. Gül, B.U. Nalcioğlu, N.P. Öcel (Ed.). *II. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi "İletişimin Çocuğa Etkisi."* (ss.1071-1094). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Özdoğan, B. (2001). Altı-on iki yaşlarındaki çocukların eğitimi ve okul başarıları. *Eğitim ve Bilim*, 26(120). 3-7.
- Öztürk, Y. ve Gangal, M. (2016). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin disiplin, sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlar hakkındaki inançları. *HAYEF Dergisi*, 31(3), 593-608.
- Sadık, F. (2004). Okul öncesi sınıflarda gözlenen problem davranışlar ve bu davranışlarla baş etmede öğretmenlerin kullandıkları yöntemler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13, 88-97.
- Sarıtaş, M. (2003). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme. L. Küçükahmet, (Ed.). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şentürk, H. ve Oral, B. (2008). Türkiye'de sınıf yönetimi ile ilgili bazı araştırmaların değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 1-26.
- Tümkaya, S. ve Gülaçtı, F. (2014). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uyanık Balat, G. (2011). Sınıf yönetimi kavramı ve sınıf yönetim modelleri. *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi* (ss. 1-14), Uyanık Balat, G. ve Bilgin, H. (Ed.) Ankara: Eğiten.
- Uysal, H., Altun, S. A. ve Akgün, E. (2010). Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler. *İlköğretim Online*, 9(3).
- Yiğit, M. (2003). *Öğretmenlerin ödül ve cezaya ilişkin algıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.

Extended Abstract

Introduction

School is the second extensive environment a child becomes involved in after his family. Many different factors such as friends, educational environment and the program affect the child (Özdoğan, 2001). One of these factors is the classroom management strategies of the teacher. The punishment and reward strategy is among the strategies most frequently used by teachers (Akgün, Yarar and Dinçer, 2011). The first concepts effective in shaping the behavior of people are reward and punishment. All individuals, ever since they were born, are rewarded when they present positive behaviors in settings such as their family, extended family, educational institutions, workplace environment, etc. and are punished when they present unfavorable behaviors (Sarıtaş, 2003; Yiğit, 2003). Children are able to stay focused to willingly repeat the same exercise for a long time, and they're motivated deeply when they find success with it. As they reach new riches in life, they can set pleasures like reward aside. External rewards such as gold stars or grades, however, distract the child. If the child is not really motivated to do something, external rewards might allow the child to do the task at that moment or for a very short time (Bolat, 2016). However, all these external rewards affect the child's cognitive function, creativity and social behavior negatively and furthermore, do not hinder the problematic behaviors (Buz and Ülküer, 1988). Punishment, on the other hand, leads to anxiety in children and as the children are afraid of the punishment, they do not enact the behavior (Şentürk and Oral, 2008). However, as what happens in the reward strategy, the individual becomes accustomed to the punishment over time and behaves in unwanted manner. This shows that punishment loses its effect after a while (Ölçer, 2006). Children whose every behavior was either rewarded or punished start to bargain in their social relations. This also shows that rewarding becomes an aim rather than a tool over time. In line with this information, the aim of this study is to determine the awareness levels of pre-school teachers about class management strategies as well as reward and punishment.

Method

The study group of this research consists of 41 pre-school teachers employed in the 2018-2019 school year in Silopi, Şırnak, Turkey. Interviews were used to collect data for the study. The data were analyzed with descriptive analysis technique and content analysis technique.

Results

It was determined that preschool teachers used the most reward method (f=15) and punishment method (f=10) from classroom management strategies. It was determined that pre-school teachers used the least method of play (f=3) and responsibility-giving method (f=1) from classroom management

strategies. The most common pre-school teachers' opinion is that the reward (f=31) and penalty (f=21) are effective. It was determined that of pre-school teachers used symbolic awards (sticker, smiley face, food, material etc.) (f=28). It was determined that of pre-school teachers used the method of not playing games (f=18) and of them used the method of sending to the thinking corner (f=17).

Discussion and Conclusion

It was determined that pre-school teachers prefer using the reward and punishment as a class management strategy the most whereas they use the methods of giving responsibility to the student and of playing the least. This shows that pre-school teachers use the methods that have been proven to be less effective more often and use the ones proven to be more effective less often. It can be concluded that they use the effective methods of playing or giving responsibility very rarely. This shows that pre-school teachers have a negative attitude towards class management strategies. Some of the pre-school teachers indicated that they do not think the reward and punishment method should be used, while some others indicated otherwise. Reward and punishment are external motivation sources for children. Therefore, it hinders permanent learning. The participant pre-school teachers stated that they frequently reward children. This popular method used among pre-school teachers is not useful in children's development. It was also determined from the study that the teachers punish children as much as they reward them as well. Taking the children out of a game or sending them to the "thinking corner" are among the most frequently used punishment methods. These, however, deprive the children of one of their most basic rights, their right to play, and thus has a negative effect on them.

Bu makale Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır. Makalenin okuma, indirme, kopyalama, dağıtma ve yazdırma hakları herkes için kalıcı olarak serbest bırakılmıştır.

This article licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license and permanently free for everyone to read, download, copy, distribute and print.